

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

21:35, Csütörtök (március 1.), DUNA Televízió

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

A Hortobágy legendája

magyar filmdráma, 79 perc, 2007

rendező: Vitézy László

író: Móricz Zsigmond

forgatókönyvíró: Vitézy László, Sz. Szabó István

zeneszerző: Ökrös Csaba

operatőr: Papp Ferenc

vágó: Csillag Mano

szereplő(k):

Eperjes Károly (Gáspár/András)

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

Pokorny Lia (Anna)

Szirtes Ági (Eszter - András felesége)

Molnár László (Fekete Mihály)

Székely B. Miklós (Mesélő)

Reviczky Gábor (Pap)

Szarvas József (Elvtárs)

Csányi Sándor (Katona)

Papadimitriu Athina (Jósnő)

Újlaky Dénes

Vikidál Gyula

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

Idő szerint | Hely szerint

Vetítik:

DUNA TELEVÍZIÓ: Csütörtök (Március 1.) 21:35

DUNA WORLD: Péntek (Március 2.) 21:30

*

Komor Ló

Szerző: Móricz Zsigmond

Hangos könyv: Komor Ló mp3 formátumban

Műfaj: novella, elbeszélés;

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

Kiadó: 2007, Magyar Katolikus Rádió;

Hossz: 50:18

A Komor Ló két történetből összeálló életkép, melyben Móricz - szemléletére amúgy is jellemző módon -, a pusztai életet, az emberek és állatok létét és viszonyát misztifikálja, s a Hortobágy férfijait magányos, sziklaszilárd erkölcsű, őserejű hősöknek ábrázolja.

Az egyik történet, a Komor lóé, akit polgári nevén Erszény Andrásnak hívnak, és feleségéé; harmincnégy évvel ezelőtt az esküvőjükön a férj gúnyos nótát énekel az asszony csúnyaságáról, akit csak a gazdagságáért vett el, s aki ezért bosszút áll és megcsalja. A Komor ló a pusztában komorkodik (Móricz szavai erről szinte karikatúrának hatnak ma), amikor is megjelenik a feleség, hogy meg fog halni, és nem is csalta meg, legyen végre béke közöttük ennyi idő után.

A másik történet pedig Sárkány számadónak Jancsi fiával való konfliktusa, ami röviden abban összegezhető, hogy a fiú biciklit, rádiót szerel, és inkább sofőr szeretne lenni (végül az elbeszélés szerint az is lesz), mint lovon ülő számadó.

A Hortobágy legendája

Írta: Jenő

2012. március 01. csütörtök, 14:17 - Módosítás: 2012. március 01. csütörtök, 15:14

Tehát Móricz ezen írásában is igen pontosan érzi, és ezt érzékelteti is, hogy a Hortobágyon - metaforaként: Magyarországon - valami végérvényesen elmúlik, s helyébe más lép. Nem biztos, hogy jobb, de az se biztos, hogy rosszabb.

Sárkány számadó ezt így fogalmazza meg fiának: „Ott is ember lehet belőled”. Majd hozzáteszi: „Ha nem felejtet el a csikósbecsületet.”, aminek mibenlétéről sem Sárkány számadó, sem Móricz nem árul el közelebbit.

Előadó:

Borbiczki Ferenc

<http://www.magyarvagyon.com/konyvtar/Komor-Lo-19060/>

*

Nyugat · / · 1936 · / · 1936. 1. szám

FIGYELŐ

ILLÉS ENDRE: KOMOR LÓ

Móricz Zsigmond új novellái - Athenaeum kiadás

A magyar regényből száz éve nem múlik valami makacs nyújtózás, a túlságosan magasra csavart láng ágaskodása: igazán fényleni sokszor csak kormozva tud. Más ugyan ez az erőfeszítés Eötvösnél és Keménynél, akik - nyelvi, kifejezésbeli, kompozíciós fogyatékoságaik ellenében is - a század legmagasabb csúcsaira akarták felgördíteni a magyar regényt. És más ma, amikor a magyar író - európai példáktól alig érintetten - a műfaj feladatai előtt egy-egy epizódba menekül; a harc, elég méltatlanul, egy-két forróbb helyzetnek könyvvé duzzasztásáért folyik; pillanatokra felvillanó szikrázások kívánják nagy pusztai tűzvészek illúzióját kelteni. Ma a legmagasabb példával lehet csak védekezni a műfaj olcsósága ellen. Egy Babits Mihály vagy egy Kosztolányi Dezső végtelen kényessége és igényessége, s mint legutóbb az Erdélyben Móricz Zsigmond roppant feladatvállalása, azért oly alkura bírhatatlan, mert az assignata-sorsra jutott magyar regényt akarják megneemesíteni.

És amíg száz év alatt a magyar regény örökös várostrom, - elbeszélésünk megszállott falu. Almanachjaink és divatlapjaink óta a magyar elbeszéléstől idegen maradt mindenfajta láz. Novellánk a legkényelmesebb és legnyugodtabb közlési forma. Csendes lefelé ereszkedés szelíd lankán. A magyar elbeszélőt sohasem izgatta túlságosan a vágy, hogy csillagokba lőjje nyilát. Inkább alább adta, egyre alább. A terjedelmesebb beszélyből húsz év alatt kisebb sugarú, de ügyesebb és hatásosabb rajz lett. S újabb két évtized alatt - a kiegyezéstől a századvégig - a rajzból tárca. «Olyan mű, melynek terjedelme meg van szabva, mint a zsemlyének» - írta Gyulai Pál.

Móricz Zsigmond új novelláskötetében is találunk néhány fénylő és megígéző írást, - de hol van itt az a szándék, amelyben például csak az utolsó Móricz-regény, a Boldog ember fogant? Milyen megejtő szédület áradt abból a könyvből, a magyar létnek milyen felejthetetlen gazdagsága és bősége volt az a regény, különös, izgatott, telhetetlen optimizmus, amely éppen a gyökereiben vált váratlanul s az írást megmagasítóan kesernyéssé, - a Komorló darabjai meg elbeszélések, azzal a kényelmes nyugalommal elbeszélések, amely a magyar termést annyira jellemzi.

Őszintén megvallom, valami elégedetlenség-féle van bennem ezzel az új Móricz-kötettel szemben. A legnemesebb és legtisztább elégedetlenség: miért nem csavarja Móricz magasabbra a magyar novella lángját? Inkább kormozzon az néha, de ágaskodjék és nyújtózzék szünetlenül. Miért nem tesz meghasonlottá és elégedetlenné mindannyiunkat a tökéletes példával? Ki kergessen neki a vizesároknak és a magas falnak, ha nem ő? Ki szégyenítse meg és hallgattassa el az ügyeskedőket? A magyar novella falain belül tőle várja ezt mindenki. Megtette ezt már a Hét krajcárral, és megtette a Barbárokkal. De magyar föld ez, - s itt minden nap új példára és új bizonyásra van szükség. A prédikátorok harca ez, akiknek minden beszédükkel újra kell kezdeni mindent.

Jó és szép kötet a Komor ló. De az egyes írások csak az erőt idézik, a formáló készséget, a biztos kezet, a lehetet, amely az agyagban kigyújtja a lelket. A tizenöt darab mégsem az a tizenöt példa, amelyre ma olyan nagy szükség volna. És amelynek csodáját Móricz Zsigmond annyira tudja.

De a mai magyar tájakról és életről olvashatunk itt megint néhány olyan helyzetjelentést, amelyek vázlatosan is - lélekzetállítóak. Sokszor az az érzésünk, hogy Magyarországot ma egyedül Móricz járja, ezeket a figurákat csak ő jegyzi fel a noteszébe, hírt csak ő ad róluk, - s megremegünk a távoli morajtól. Minden politikai és társadalomelméleti aktualitás nélkül az örök, s valamiképen mégis a keservesen mai szenvedés és nyomorúság torzója például az a pár oldal, amely egy falusi asszony három szülését idézi (Sok kínok asszonya), - vagy a megválthatatlan szegénység, korlátoltság, ostobaság és gyanakvás szimbóluma az unokája iskoláztatásáért pénzt kérő öreg magyar paraszt figurája (A stipendium). Lávarabok ezek, amelyek még nem hültek ki, - forrók és égetnek. Idézik is - hűen és megrendítően - egy nagy lávaömlés lángoló patakjait és szikraesőjét. De ezeknek a kisebb írásoknak kötete mégsem maga a félelmetes látvány, csak utalás rá.

Az ilyen helyzetjelentések - bármilyen remek is akadt közöttük - műfaji igénytelenségükben gyakran és könnyen válnak riportszerűvé, azaz valóban adatokkal megtűzdelt jelentéssé (Ugorka és paradicsom, Gyerektelenek), vagy könnyed anekdotává (Disznótor). El kell-e újból mondanom ebből az alkalomból is, milyen remek elbeszélő Móricz? Milyen tökéletesen, milyen úri és írói mértéktartással mondja el anekdotáit? - s mennyire megdöbben, amikor a publicista felvet egy problémát, amelyre egyelőre Istennél a megoldás? Mindezt Móricz tökéletesen tudja. S mindezt hiánytalanul tükrözi új kötete is.

Legkevésbé talán az a néhány nagyobb novella tetszett, amelynek balladaszerű szaggatottsága és lekerekítettsége a Barbárok ismételése (Komor ló, Jégzajlás, Zsiványbecsület). A lélek - talán éppen az ismételésben - nem tud itt átizzani; csak a történet bont szárnyat, nem a figurák;

minden szín, szó, alak utalás egymás mellé kerül s inkább csak külsőségnek érezzük; végül pedig hiányérzés támad: elmaradt a belső átváltozás csodája.

De mindez mégsem kifogás. Ez a néhány sor inkább tisztelgés Móricz Zsigmond előtt, akitől elmondhatatlanul sokat kaptunk, s - telhetetlen követelődzők - annyi mindent várunk még. Nem kritika, - a legtöbbet-várás attól az írótól, aki mintha most ért volna meg az utolsó Vörösmarty-versek megrendüléséig, szilajságáig, gordonkahangjáig, akivel nem tudunk s nem is akarunk könnyen és gyorsan betelni.

*

Herélés

háziállatok hímjeinek ivartalanítása, kasztrálása. A herélés célja az alkalmatlan egyedek kizárása a tenyésztésből, ill. a munka- és haszonállatként tartott jószágok vérmérsékletének megváltoztatása. A herélt állat kezesebb, békésebb, hízékonyabb. – A herélés különféle eljárásai közül legarchaikusabb a herék szétroncsolása, „kitörése”. Ez a módszer régebben Eurázsia nagy részén ismert volt; a máramarosi ukránok még századunk elején is alkalmazták. Nálunk Baranyában, Somogyban vannak emlékei a ló töréssel való herélésének. – A herélés másik eljárása a herék elkötése. Régebben elterjedtebb lehetett, mint századunk derekán. Ma már csak a moldvai magyarok, csíki, gyergyói, bukovinai székely csoportok alkalmazzák, s

kizárólag juhok esetében. Az ily módon ivartalanított kost fordított berbécsnek nevezik. – Az egész magyar nyelvterületen elterjedt, legáltalánosabb herélési mód a metszés. Ehhez a műtéthez a mén lovat ma is úgy döntik le, mint egykor a szkíták. Hurkot vetnek a négy lába csüdjére, majd kötéllal két hátsó lábát és egyik első lábát előre húzzák, a másik első lábát pedig hátrafelé. A talajt vesztett állat előkészített szalmára dől, lábait összekötözik. Két kis csíptető fácskával (cserepcsík) összeszorítják a herezacskó tövét, majd a heréket éles késsel kifejtik. A csíptetőt csak másnap veszik le. Ezt a műtétet sok vidéken hivatásos herélők végezték, manapság állatorvosi feladat. – A bikaborjú ledöntése szintén lábaira kötött kötelekkel történt, de a műtét egyszerűbb volt, akárcsak a disznóherélés. Gulyások, csordások, hozzáértő parasztok is elvégezték. – A juhászok a kosbárány heréit fogukkal húzták ki a felmetszett zacskóból. Ez a nagy szakértelmet igénylő eljárás az ország számos vidékén századunk derekáig gyakorlatban volt (Kiskunság, Nagyunság, Hortobágy, Bakony, Palócság). A herélésnek ez a módja elterjedtségéből következtethetően igen nagy múltra tekint vissza. Ismerik az ural-altáji népek csakúgy (pl. lappok, mongolok), mint a Ny-európaiak (németek, svájciak, franciák). Feltűnő, hogy a merinótenyésztő spanyol pásztorok nem szokták herélni, hanem külön nyájukban tartották a kosokat. Az erdélyi magyar juhtartásban is hiányoznak az ürünyájak; az erdélyi pásztorok általában nem herélik a juhokat. – A herélést rendszerint ivarérés előtt végzik el az állatokon. Lovak, szarvasmarhák és juhok herélését tavasszal, hagyományosan nagypéntek napján ejtik meg; feltehetőleg kultikus okokból. Ugyancsak a húsvét előtti pénteken kurtítják meg a nőténybárányok (jerkék) farkát. A pásztorok a kivágott heréket tojással megsütve elfogyasztják. – A herélést követően megváltozik az állat megnevezése. Ló esetében csődör – paripa, herélt; szarvasmarhánál bika – tinó, ökör, ökör; juhnál kos – ürü, ürütoklyó; sertésnél kan – ártány; baromfinál kakas – kappan. Előfordul, hogy a herélés nem sikerül. A rosszul herélt állatok neve: butacsírás vagy komor ló, komor bika. A későn herélt kos neve cap. – Irod. Tálasi István: A Kiskunság népi állattartása (Bp., 1936); Györffy István: Gazdálkodás (A magyarság néprajza, II., Bp., 1941–43); Szabó Géza: A csíki juhászat (Ethn., 1962); Paládi-Kovács Attila: A keleti palócok pásztorkodása (Debrecen, 1965).

span style=